

STUDIEKEUZEGESPREKKEN IN HET HOGER ONDERWIJS

Een juiste studiekeuze is belangrijk voor het studieresultaat van een student. Een verkeerde match tussen student en studie kan leiden tot een gebrekkige motivatie en het voortijdig staken van de studie. Het ministerie van Onderwijs gaf daarom opdracht voor een pilotstudie 'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?'

Een student is zelf verantwoordelijk voor zijn studiekeuze maar onderwijsinstellingen kunnen hier wel een bijdrage aanleveren. Zijn studiekeuzegesprekken een middel om de match tussen studie en student te verbeteren? In 2008 gaf het ministerie van OCW SURF foundation opdracht een pilot uit te voeren naar studiekeuzegesprekken. SURF foundation voerde deze pilot uit in nauwe samenwerking met de HBO raad en de VSNU.

De pilot biedt onderwijsinstellingen een experimenteel- en leertraject voor het voeren van studiekeuzegesprekken met aankomende bachelorstudenten. Studiekeuzegesprekken zijn geen selectiegesprekken, maar gesprekken die de student een beter beeld van de studie geven. Zo kan de student beter bepalen of de studie aansluit bij zijn interesses en competenties. Het is belangrijk dat studiekeuzegesprekken plaatsvinden voor de start van de opleiding, zodat het gesprek nog kan leiden tot herorientatie op een andere opleiding.

Daan Andriessen en Eja Kliphuis van IN Holland, Janina van Hees en Ria Jacobi van de SURF foundation begeleiden het project. Het programma krijgt vorm door de individuele projecten die elk vanuit een eigen context en een eigen aanpak naar hetzelfde doel toewerken: de optimale inzet van studiekeuzegesprekken voor een betere match tussen student en opleiding.

Vormen van studiekeuzegesprekken

De opleidingsinstellingen hanteren verschillende procedures voor studiekeuzegesprekken. Een aantal heeft alleen studiekeuzegesprekken ingevoerd of experimenteert met verschillende gespreksvormen voor de studiekeuzegesprekken. De meeste opleidingen nemen naast de gesprekken – al dan niet digitale - assessments, (intake)toetsen en vragenlijsten af. Ook een studievoorbereidingsprogramma, groepsopdrachten en gesimuleerde beroepsituaties behoren tot de mogelijkheden. Meer info staat op de website van SURF foundation bij de betreffende projecten.

De grote belangstelling voor het project heeft laten zien

dat het onderwerp studiekeuzegesprekken voor onderwijsinstellingen relevant is en dat er veel ideeën leven over hoe de gesprekken zouden kunnen worden ingevuld. Tegen deze achtergrond heeft de minister middelen voor een tweede tenderronde beschikbaar gesteld, zodat een zo groot mogelijk expertise ten behoeve van de invoering van studiekeuzegesprekken wordt opgebouwd. Van de indieners van nieuwe projectvoorstellen wordt verwacht dat zij beargumenteren welke nieuwe aanpakken voor studiekeuzegesprekken ze kunnen toevoegen aan de lopende projecten van het programma 'Studiekeuzegesprekken: wat werkt?'. Vijftien instellingen hebben aanvragen hiervoor ingediend en eind november 2009 is bekend geworden dat zeven projectvoorstellen zijn gehonoreerd.

door Gara Stuurwold en Len Bunte

De projecten zijn:

- Hogeschool Windesheim Het Studiekeuzegesprek, een schakel in een keten
- Stenden hogeschool Spreek je uit! Een groepsgesprek voor een zorgvuldige start.
- Erasmus Universiteit Rotterdam Van Scholier naar Student
- Open Universiteit Nederland Studiekeuzegesprekken met volwassen studenten
- Universiteit van Amsterdam De toegevoegde waarde van studiekeuzegesprekken
- Universiteit Maastricht We blijven op de kleintjes letten
- Universiteit Utrecht Oranje, rood, GROEN!

Evaluatie

In de pilot wordt een onderzoeksmodel (zie schema) gebruikt dat een relatie legt tussen de interventies in de studiekeuzegesprekken, het effect hiervan op de student en de gevolgen voor de kwaliteit van de studiekeuze en het uiteindelijke studieresultaat.

De resultaten en de processen van alle opleidingsinstellingen worden geëvalueerd vanuit dit onderzoeksmodel en van uit een speciaal daarvoor opgesteld kader. Het doel hiervan is dat er gezamenlijke conclusies tot stand komen over de manier waarop de gesprekken het beste georganiseerd kunnen worden, welke initiatieven onder welke omstandigheden effectief zijn, en voor welke knelpunten oplossingen gezocht moeten worden.

Het ministerie van OCW onderzoekt nu al of de wet Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WUWO) uitgebreid kan worden voor het voeren van studiekeuzegesprekken. Het idee is om dit eerst via een experimentele fase te doen, bijvoorbeeld door het vervroegen van de datum van aanmelding. Zo kan de instelling ervoor zorgen dat studiekeuzegesprekken niet van te voren kunnen plaatsvinden en niet pas vlak voor de start van het studiejaar. Dit is in het belang van zowel de aankomende student als van de instelling. Het ministerie overweegt ook de invoering van het recht op een studiekeuzegesprek, zowel voor studenten als instellingen. Na de experimentele fase is de vraag aan de orde of en hoe studiekeuzegesprekken in de WHW structureel verankerd moeten worden. Hierbij kan dan gebruik worden uit de ervaringen die zijn opgedaan in de fase van goed practices en de experimentele fase. Het ministerie verwacht dat op deze manier een zorgvuldige invulling kan worden gegeven aan een verbetering van het studiekeuzeproces en het succesvol studeren van studenten in het hoger onderwijs.

'Van gesprek naar studieresultaat' UvA

Theo Bakker is projectleider bij de Universiteit van Amsterdam. De opleidingen die deelnemen aan het project voeren studiekeuzegesprekken op basis van motivatie of op grond van een risicoanalyse. Bij de brede studie Beta-gamma doen we de intake op basis van motivatie en spreken we alle studenten. Wij willen weten of iemand zich heeft verdiept in wat de studie inhoudt. Wij vragen hen bijvoorbeeld welk interessant onderzoek ze in het vakgebied zou-

den willen doen. Of we laten hen een essay schrijven over afbeeldingen in relatie tot het vakgebied.

'Bij de opleiding Media en cultuur delen we studenten in op basis van een 'risicoprofiel'. Dat is afhankelijk van de vooropleiding, de oriëntatie op de studie (open dagen, brochures) en het beschikken over voldoende studietijd. De groep die volgens ons een hoger risico loopt op uitval nodigen we uit voor een gesprek. Dus ook studenten die zich op de valreep aanmelden: zij vallen vaak als eerste uit. Een tweede groep adviseren we per brief, bijvoorbeeld dat ze er van uit moeten gaan meer tijd in de studie te investeren. De groep met het laagste risicoprofiel krijgt direct een toelatingsverklaring. De opleiding Psychologie werkt ook met profielen maar heeft een numerus fixus, waardoor de uiterste inschrijfdatum veel eerder is: 15 juni. We merken dat dit voor de uitvoering van een intakeprocedure veel voordelen heeft. De winst van de gesprekken is dat wij een beter beeld van de student hebben en tijdig kunnen interveniëren. Wij willen dat studenten zich beter bewust worden van hun keuze en hun leerhouding. Studenten lijken nu de knoop sneller door te hakken om vol voor de studie te gaan of van studie te veranderen. In de gesprekken of toelichting per e-mail geven we veel informatie over wat studeren inhoudt. Sommige studenten hebben meer begeleiding nodig bij hun keuze. We streeven er naar om studiekeuzegesprekken als instrument te gebruiken bij studietoelichting/begeleiding, bijvoorbeeld het tutoraat.'

'Waarom niet zeker?' Effortie aan de poort' Radboud Uv

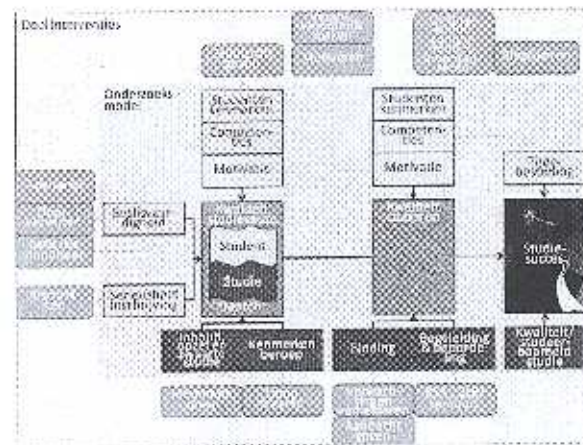
Carla van Wely leidt het project bij de Radboud Universiteit. 'Wij onderscheiden drie 'risicogroepen' onder aanpakende studenten: studenten die niet hebben deelgenomen aan voorlichtingsactiviteiten, studenten met een hbo-opleiding en studenten waarvan de decaan twijfelt of het een juiste keuze is. Bij vijf studierichtingen stuurden we 263 studenten in juni een uitnodiging met een vragenlijst over hun motivatie en verwachtingen. Een aantal zakte voor het examen of is iets anders gaan doen. Met 80% van de aangeschrevenen voerden we een kennismakingsgesprek, een hoog percentage gezien het tijdstip. Studenten ervaren deze persoonlijke benadering als prettig en zinvol.'

'Het gesprek is ook een 'realiteitstoets': komt het beeld van de studie overeen met de feiten? We zetten sterk in op de vraag of het universiteit moet worden en geen hbo. Ook vragen we hoeveel studie-uren de student denkt te moeten besteden. Wij benadrukken dat wij van studenten veel verwachten en adviseren om meteen werk te maken van de studie. Anders heb je kans dat je de haat mist. Sommige studenten moesten het beeld wat bij stellen. Ongeveer 15% begen uiteindelijk niet aan de studie, maar we weten nog niet of dat met het gesprek samenhangt. Er komt als follow-up een vervoorgesprek in januari, en in september een nameting. Daarin onderzoeken we of de verwachtingen zijn uitgekomen wat betreft de studiebelasting, het theoretische gehalte van de studie en de bereikte resultaten. We kijken hoeveel studenten er nog in de oorspronkelijk gekozen studie zitten, hoe zij tot een eventuele switch kwamen

en of dat beter bevalt. Onze veronderstelling is dat mensen die zich niet tevreden hebben laten voorlichten sneller studeren en sneller switchen dan anderen. Binnen de universiteit wordt met belangstelling uitgekeken naar de resultaten. Ik heb goede hoop dat studiekeuzegesprekken een vaste plek krijgen in onze opleidingen.

Per 1 maart 2009 zijn de volgende elf projecten gestart:

- Chr. Hogeschool Windesheim Go or no go (School of Education)
- Fontys Hogescholen Boeien? & Binden! (Betadornon)
- Hogeschool van Amsterdam Voorstel voor een beroepsgerichte studieadviesering (Fashion inst.)
- Hogeschool INHolland Intake Assessment (to opleidingen, ambitie: hogeschoolbreed)
- Hogeschool Utrecht Vliegende start (Economie & Management)
- NHTV Breda; Verbetering matching Game Architecture and Design en Media and Entertainment Management
- Saxion Hogescholen Kom verder Saxion (5 opleidingen)
- Erasmus Universiteit Ifficien: opzetten van studiekeuzegesprekken bij grote groepen studenten van de Rotterdam School of Management
- Radboud Universiteit Nijmegen Weet je het zeker? Reflectie aan de poort (rechtsgeleerdheid, filosofie, Managementwetenschappen en Sociale Wetenschappen)
- Universiteit van Amsterdam Van gesprek naar studietoets (Beta-gamma, Psychologie, Media & Cultuur)
- Universiteit Utrecht Studiekeuzegesprekken bij Liberal Arts & Sciences

Onderzoeksmodel

Het toelatingsgesprek is
een 'realiteitstoets'

